

Reacționarii

Nevoia de Contra-revoluție

≡ Meniu

Dincolo de Revoluție. Occidentul trebuie să moară

👤 CrossRoads 📁 Uncategorized ⌚ octombrie 5, 2023 ≡ 17 minute
de Paul Kingsnorth

...

Întreaga noastră lume de azi, mi se pare, e construită ca să preîntâmpine poticnitul sau cutreieratul fără țintă. Nimeni nu vrea să se rătăcească. Pentru a nu ne lăsa să ne rătăcim vreodată – acesta este rostul Mașinii. De-aceea o și iubim. De-aceea, bucată cu bucată, zi de zi, cuvânt cu cuvânt, ea ne ucide încetul cu încetul.

Control, în locul sensului – acesta a fost târgul. Utilitate, în locul frumuseții, aripi, în locul rădăcinilor, întregul, în locul părților, marșul drept spre țel, în locul sentimentului că te-ai pierdut, că rătăcești și te împiedici. Acesta a fost schimbul. Se vedește acum că a fost de fapt o capcană, și acum iată-ne. Iată câte știm, și ce puține vedem. Iată-ne cum ne zbatem, cum ne înecăm, gâfâind după aer, în timp ce ne afundăm în numere și cuvinte.

Din asta cum vom reuși să scăpăm?

Un motiv pentru care am început aceste eseuri, în urmă cu doi ani, a fost că voiam să înțeleg ce se petrecea cu „războaiele culturale” care făceau furori în Occident. Fiind prins chiar eu în focul încrucișat, am vrut să știu de ce au loc aceste lupte, de unde vin diviziunile, de ce lucrurile păreau să se fragmenteze atât de repede. De când am început să scriu, fragmentarea aceea n-a făcut decât să se accelereze, dar încă mai cred și acum ce credeam atunci: că războaiele culturale sunt o manifestare de suprafață a unei rupturi mult mai profunde în psihicul oamenilor moderni occidentali. Ai parte de un război cultural doar atunci când nu mai ai o cultură.

Dar războaiele culturale continuă, și, acum la fel ca atunci, taberele sunt bine definite. Pe de o parte, tribul „woke” – acea aglomerare curioasă de capital internațional și opinie progresistă a elitei, care pozează în revoltă pornită de jos – se ocupă să inverseze cultura, ducând o cruciadă împotriva a tot ceea ce a fost sau a reprezentat vreodată *locul*. Drept răspuns, tribul „consacrat” se ridică pentru „apărarea Occidentului”, dar nu pare să cadă de acord asupra a ce anume apără. Ce este acest „Occident”, până la urmă? O patrie etnică, o religie, un set de principii, un anumit model economic sau social sau vreun alt mod de a vedea sau de a fi? Nimeni nu pare să fie de acord asupra definiției.

Urmărind demolarea în curs de desfășurare a stâlpilor culturii mele, sunt tentat uneori, în cele mai proaste momente ale mele, să mă alătur apărătorilor Occidentului. Dar după ce mă calmez, îmi amintesc că acei stâlpi oricum sunt în mare parte putrezi și că nici cei care îi atacă, oricât de respingători pot fi uneori, nu greșesc în totalitate. Ceva a mers prost cu acest „Occident”, iar cei care scot în evidență crimele sale din trecut se apropie de ceva ce nici ei nu prea pot defini foarte exact.

La fel ca eseistii care încearcă să ajungă la miezul problemei sau ca poeții care se căznesc să noteze ce li se dictează, uneori ai senzația că toți nemulțumiții din destrămarea noastră curentă, oriunde cred ei că s-ar afla, sunt motivați de același sentiment al pierderii sau confuziei pe care modernitatea Mașinii a creat-o în timp ce ne smulgea pe toți din ancorele noastre. Populiștii de dreapta care se răzvrătesc împotriva insectelor și a orașului de 15 minute, dar și Rebelii Extincției, ai Stângii Verzi, care opresc traficul auto pentru că vor să oprească Mașina, sunt prezentați de regulă ca fiind la poli opuși, dar mie se pare că sunt manifestări ale aceleiași frustrări. Progresiștii care critică „alb-itatea” și tradiționaliștii care refuză să fie întemnițați într-un oraș de 15 minute adoptă o poziție bizar de consonantă împotriva aceluiași lucru: un viitor inuman, raționalizat, închinat profitului, pe care îl simt cum se apropie de ei și îi încolțește fără putință de scăpare.

Așadar, dacă îmi cereți să ajut acum la „apărarea Occidentului”, voi răspunde că, deși acest loc este casa mea și casa strămoșilor mei, nu pot evita realitatea că acest „Occident” a dat naștere Mașinii și construiește acel viitor inuman. Ceva în felul nostru de a vedea conținea o sămânță care a destrămat lumea. Cercetez această sămânță de doi ani deja. Vreau să crească? Nu. Vreau s-o scot din pământ. Vreau să spun că *acest* „Occident” *nu* este un lucru de „conservat” – nu acum. *Este un lucru care trebuie înlocuit*. Este un albatros în jurul gâtului nostru. Ne împiedică să vedem în fața noastră. Ne trage în jos.

Uneori, trebuie să știi când să renunți.

„Occidentul” a devenit un idol; un fel de imagine statică a unui trecut care poate a fost cândva, dar acum este locuit de o nouă forță: Mașina. „Occidentul” gândește astăzi în cifre și cuvinte, dar nu poate scrie poezie nici mort. „Occidentul” este împărăția lui Mamona. „Occidentul” mănâncă lumea și se mănâncă pe sine, ca să poată continua să „crească”. „Occidentul” știe ce preț are totul și nu știe ce valoare are nimic. „Occidentul” este epuizat și gol.

Atunci, poate că – dar numai poate că – ar trebui să lăsăm „Occidentul” să moară.

Să-l lăsăm să moară, ca să putem trăi.

Poate că trebuie să lăsăm acest concept să dispară. Să-l lăsăm să se năruie, astfel încât să putem vedea ce se află dedesubt. Să oprim „lupta”, pentru a păstra ceva ce nimeni nu poate defini, ceva care și-a pierdut de mult inima și sufletul. Să nu ne mai agățăm de balustră navei care se scufundă, în timp ce orchestra cântă mai departe. Ne-am lovit de aisberg cu mult timp în urmă; trebuie să fi venit momentul, în sfârșit, să nu ne mai agățăm de metalul alunecos. Să ne desprindem și să începem să înotăm spre locul unde lumina unduiește jucăuș peste apă. Uite acolo! Vedeți? Puțin mai încolo; doar puțin. Există ceva care așteaptă acolo, dar trebuie să-ți faci vânt, ca să ajungi până acolo. Trebuie să te desprinzi.

Știu că toate acestea sună foarte abstract. Toate cuvintele scrise sunt abstracțiuni, iar atunci când avem de-a face cu concepte grandioase ca „Occidentul”, „Mașina”, „omenirea”, „Dumnezeu” sau „cultura”, poate fi greu să înțelegem detaliile. Pe de altă parte, în viața noastră de zi cu zi, putem deseori să vedem efectele abstracțiunilor asupra realității practice. „Declinul Occidentului” ca noțiune ar putea însemna

orice sau nimic. Dar uită-te la bisericile goale, la pâlcurile de corturi de pe trotuarele orașului, la copilul de zece ani care se uită la pornografie pe telefon, la femeia arestată pentru că s-a rugat pe stradă. Privește orice te duce în particular și vezi ce poveste îți spune.

Generalul și particularul – acestea sunt două moduri de a privi lucrurile și tocmai modurile de a privi sunt în discuție aici. „Occidentul”, dacă este ceva, este un mod de a vedea – un mod de a privi lumea – și tocmai pentru că privirea noastră occidentală nu mai e în stare, de secole, să cuprindă acea lume în plinătatea ei, am ajuns atât de spulberați. Dacă vrem să ne lipim la loc, ca să zicem așa, va presupune să învățăm să vedem lumea mult altfel.

Omul la care putem să apelăm pentru a susține această idee este Iain McGilchrist, psihiatru, cercetător în neuroștiință, filozof și scriitor, probabil cel mai bine cunoscut pentru cartea sa din 2009, *The Master and His Emissary* („Stăpânul și emisarul său”). În cartea aceea, el s-a servit de neuroștiință și psihologie pentru a demonstra că mintea occidentală era, într-adevăr, ciudată și unică într-un mod foarte special. McGilchrist a continuat recent cu un titlu în două volume, *The Matter With Things* („Problema cu lucrurile”), care îi dezvoltă teza cu o sumedenie de dovezi și argumente extrase din știința și filozofia creierului.

Pentru McGilchrist, modul occidental de a vedea – un mod de a vedea care oricum avea să dea naștere la ceva asemănător Mașinii – este înrădăcinat în creierul însuși, iar modul nostru foarte particular de a ne raporta la lume poate fi văzut, din anumite unghiuri, aproape o formă de boală mintală. Mintea noastră, sugerează el, este incapabilă să vadă lumea în plinătatea ei, deoarece cultura noastră a antrenat-o – sau a fost antrenată de ea – să vadă lumea ca pe un obiect și nu ca pe un lucru viu. Consecința – în cuvintele mele, nu ale lui – a fost apariția Mașinii și a valorilor ei.

Puteți să-l urmăriți pe Iain McGilchrist explicându-și teza, mai bine decât aș putea eu, în filmul de mai sus, dar totul se reduce, grosso modo vorbind, la emisferile creierului. Toate creierele animalelor sunt împărțite în două emisfere, conectate printr-o bandă subțire de țesut de legătură și nimeni nu știe prea bine de ce. Tot ce știm, potrivit lui McGilchrist, este că fiecare emisferă are propriul mod particular de a vedea lumea – sau, după cum spune el, modalități de „a ține cont de lume”. Ceea ce nu echivalează cu despărțirea conceptuală din stereotipul popular conform căruia „creierul stâng” ar fi masculin, științific,

rațional și rece, iar „creierul drept” ar fi feminin, intuitiv, artistic și cald. Mai degrabă, potrivit lui McGilchrist, „emisfera stângă a creierului are menirea de a ne face să *percepem* lumea, s-o prindem – și, astfel, s-o manipulăm; emisfera dreaptă, s-o *pricepem*, s-o *cuprindem*.”

Emisferele stângă și dreaptă par să aibă moduri foarte specifice de a se raporta la lumea lor. Calea stângii este calea certitudinii, a manipulării, a detaliului, a localului și familiarului, izolat, discret și fragmentar. Lumea sa este fixă, decontextualizată, neînsuflețită, generală și optimistă. Dreapta, în schimb, vede întreaga imagine, observă periferiile și se simte confortabil cu globalul, cu noul, cu ambiguul, cu circumspectul și complexul. Se ocupă de schimbare, flux, context, animație, narațiuni, pragmatic, empatie și expresivitate emoțională, și tinde spre pesimism.

Ar trebui să fie suficient de clar că o viață umană pleneră – și un creier uman funcțional – trebuie să cuprindă ambele moduri de a vedea, și asta este într-adevăr ceea ce creierul uman este proiectat să facă. În mod ideal, creierul ar trebui, în concepția lui McGilchrist, să existe într-un echilibru particular: cu emisfera stângă, care vede părțile, în slujba celei drepte, care vede întregul. Așa par să fi funcționat majoritatea societăților – și, prin urmare, a minților – din trecut, inclusiv cea din Occidentul premodern.

Dar ceva s-a întâmplat, postulează McGilchrist, de-a lungul istoriei occidentale. În această mică parte a lumii a avut loc o revoluție. La un moment dat, sau poate în multe momente, emisfera stângă – emisarul – a răsturnat-o pe cea dreaptă – stăpânul – și a început să conducă ea însăși reprezentarea. În loc ca părțile să fie în serviciul întregului, întregul a fost diminuat sau respins, de o perspectivă care putea vedea lumea doar ca o sumă de părți.

De ce contează asta? Pentru că, deși modul de a vedea al emisferei stângi este foarte bun pentru a face lucrurile să meargă într-un anumit fel, pentru a le dezasambla sau pentru a le gestiona, nu se pricepe deloc să înțeleagă imaginea de ansamblu a *rostului* pentru care există toate aceste lucruri. Rezultatul este mîntea Mașinală:

*Problema este că tocmai mecanismele creierului care reușesc să simplifice lumea, astfel încât să o supună **controlului** nostru, militează împotriva unei **înțelegeri** adevărate a ei. În paralel, agravând problema, luăm succesul pe care îl avem în manipularea ei ca dovadă că o înțelegem.*

Rezultatul este că, spune McGilchrist, „nu mai trăim în *prezența* lumii, ci, mai degrabă, într-o *re-prezentare* a ei”. Nu există teritoriu în această lume nouă, există doar hartă. Cei care pot vedea acest lucru și încearcă să-l sublinieze, sunt considerați „romantici”, „nostalgici”, „reacționari” sau „visători”. Lumea emisferei stângi este luată drept realitate, deși, de fapt, ea nu este decât o reprezentare inadecvată a realității. Rezultatul, spune McGilchrist, este o epocă fără precedent în istoria omenirii:

Existăm, firește, în lume, dar nu mai aparținem acestei lumi – sau vreunei lumi demne de acest nume. Am sfârșit lumea. Acest lucru este cu totul nou în istoria umanității și este imposibil să-i exagerăm semnificația.

Epoca inteligenței artificiale, a metaversului și a tehnosferei în continuă dezvoltare interioară, despre care am scris în ultimele două eseuri, rezultă din acest mod de a privi, în același timp în care îl și turbo-alimentează, astfel încât acum pierdem cu totul contactul cu realitatea, deși ne imaginăm tot timpul că „progresăm” spre ea. „Mașinile și uneltele”, observă McGilchrist la un moment dat, „sunt codificate singure în emisfera stângă”. Emisfera stângă este cea care a construit Silicon Valley, și Silicon Valley este cea care ne-a construit pe noi:

Cred că am înțeles greșit în mod sistematic natura realității și am ales să ignorăm sau să facem să amuțescă minoritatea de voci care au intuit acest lucru și au susținut în mod constant că așa stau lucrurile. Acum am ajuns la punctul în care este nevoie urgentă de a transforma atât modul în care gândim despre lume, cât și felul în care ne concepem pe noi înșine.

Pe scurt, „Occidentul”, așa cum îl cunoaștem noi astăzi, este o cultură în măsură covârșitoare a emisferei stângi, iar această coborâre într-un mod îngust de a vedea s-a accelerat pe măsură ce modernitatea a progresat. La un moment dat, McGilchrist chiar face afirmația uluitoare că arta occidentală din perioada modernistă încoace arată adesea ca genul de reprezentare a lumii specific oamenilor care au suferit leziuni cerebrale în emisfera dreaptă – și n-o spune nici la modul insultător, nici vorbind metaforic.

Suntem noi, în „Occident”, literalmente o cultură cu leziuni cerebrale – adică stricată de cap? Ar explica multe.

Câți dintre noi și-au petrecut viața luptând să scape de poverile puse asupra noastră de mintea noastră modernă? Eu, unul, știu că fac parte din această categorie. Mă simt ca un băiat născut cu o sensibilitate predominant de emisferă dreaptă, pe care o cultură a emisferei stângi s-a chinuit să i-o scoată cu forța din cap în prima jumătate a vieții lui, iar el își petrece acum cealaltă jumătate chinuindu-se să recupereze măcar o parte din ce i s-a luat. Recuperare care continuă și acum. Din acest motiv, opera lui McGilchrist a trezit întotdeauna în mine un real sentiment de entuziasm. Proiectul lui este probabil prea mare pentru a fi acceptat de mințile obișnuite și, cu siguranță, nu sunt înarmat cu pregătirea necesară ca să-i evaluez dovezile. Dar în timp ce îi citesc cărțile, ceva în mine vrea să strige: *Da! Știam eu!* Tot ce am scris despre Mașină a fost un alt mod de a spune același lucru; o încercare de a da o privire de emisferă dreaptă asupra a ceea ce este greșit, în cuvinte și simboluri concepute de emisfera stângă.

Această cultură a emisferei stângi – aceasta este ceea ce noi numim „Occident”, iar întreg acest „Occident”, cel puțin din secolul al XVIII-lea, a fost o stare de revoluție permanentă. A fost ea creată de modul de a vedea al emisferei stângi sau invers? Cine știe, dar din Franța până în Rusia, din Germania până în America, de la Marx până la Ayn Rand, din 1789 până în 1969, scopul a fost același: să dărâăm totul. Să rupem totul. Să desfacem întregul, să-i examinăm părțile, să le punem la loc într-o ordine mai bună, mai egală, mai profitabilă, mai umană. Acesta este modul în care emisfera stângă se raportează la lume. În cuvintele lui Ezra Pound, poetul modernist devenit propagandist fascist (distanța dintre aceste poziții a fost întotdeauna foarte mică), Occidentul modern a avut întotdeauna un singur scop: *să facă ceva nou, să înnoiască.*

Istoricul Christopher Dawson a văzut dorința revoluționară a Occidentului de a reface lumea ca pe un impuls religios, la baza lui, unul care o diferențiază de toate celelalte culturi:

Occidentul este diferit de toate celelalte civilizații pentru că idealul său religios nu a fost adorarea perfecțiunii atemporale și imuabile, ci un spirit care se străduiește să se încorporeze în umanitate și să schimbe lumea...

Celelalte mari culturi și-au realizat sinteza dintre religie și viață, după care și-au menținut Ordinea Sacră. Dar în Occident, schimbarea lumii a devenit o parte integrantă a idealului său cultural.

Asta facem noi, aici, în „Occident”: rupem lucrurile. Spargem sisteme și tradiții, dezmembrăm culturi și păduri. Am divizat atomii și am străpuns atmosfera superioară. Încalcăm granițele dintre specii și sexe, estompăm granițele dintre viață și moarte. Marea noastră revoluție a dezlănțuit o energie nespusă și a creat miracole, dar acum putem vedea spre ce se duce. Revoluția modernă, revoluția Mașinii, este opera emisferei stângi. Există un fel de măreție în ea, dar și o anume tragedie. Majoritatea „apărătorilor Occidentului” de astăzi apără aspecte ale acestei revoluții. Ei vor apăra imperiul, știința, raționalitatea,

progresul și fisiunea nucleară până în pânzele albe. Ei înșiși sunt revoluționari, chiar dacă se numesc conservatori. Dar revoluția creierului stâng a Occidentului va sfârși prin a ne distruge pe noi și lumea – dacă o lăsam.

Actualele noastre războaie culturale, cred eu, sunt un simptom al acestei revoluții și un rezultat al ei. Ele se întâmplă pentru că emisfera stângă a tăiat de la rădăcină tot ce nu avea un scop evident și imediat, și, făcând acest lucru, *a șters sensul din viața noastră*. O întreagă generație tânără crește, în consecință, neancorată și furioasă și căutând pe cineva pe care să dea vina. Suprematismul alb sau demența „woke”: cineva sau ceva trebuie să poarte responsabilitatea pentru acest gol. Semnele timpului sunt furia de pe *web* și furia de pe străzile nemăturate.

Dacă acesta este „Occidentul”, eu nu vreau să fie salvat. Am intrat într-o fundătură și trebuie să dăm înapoi, să ne întoarcem și să descoperim unde am greșit. Avem nevoie de o contrarevoluție, de o restaurație. Trebuie să-l răsturnăm pe emisar și să-l punem pe adevăratul stăpân înapoi la locul lui. Dacă privim lumea în mod greșit – dacă modul nostru de a vedea este defectuos – ei bine, atunci va trebui să începem să vedem diferit. Dar mai întâi trebuie să încercăm să ne dez ancorăm de acesta.

De unde să începem?

McGilchrist ne-ar spune că ar trebui să începem prin a ne schimba calitatea atenției. Poate părea cam nebulos, dar este orice altceva decât nebulos. Dacă mintea noastră dominată de emisfera stângă ne determină să acordăm atenție lumii într-un fel, atunci trebuie s-o antrenăm puțin câte puțin să-i acorde atenție într-altul. „Atenția schimbă lumea”, scrie el. „Felul cum te ocupi de ea schimbă ceea ce găsești acolo, în ea.”

Ce ar însemna asta în practică? Cred că știm deja. Ar însemna să acordăm atenție modalităților de a vedea care erau esențiale pentru culturile trecute, dar pe care modernitatea occidentală le respinge sau le minimizează fără încetare, cum că ar fi neprofitabile, nerealiste, romantice și așa mai departe. Poate că esențial în acest sens ar fi un efort de a vedea lumea ca un organism, mai degrabă decât ca un mecanism,

și apoi de a o exprima în acest fel, prin artă, prin creativitate, prin scris, prin conversațiile noastre. Ultima parte este cea mai grea, foarte adesea, dar poate și cea mai importantă. Dacă refuzăm să vedem lumea sau pe locuitorii ei ca pe niște mașini, dacă suntem suspicioși în fața raționalizărilor, a insistențelor dogmatice, a răspunsurilor ușoare și a dezbinărilor false, chiar și numai pentru o clipă, se cheamă că am pornit pe drumul cel bun.

Aceasta este de fapt o rebeliune împotriva unui întreg mod de a vedea, dar eu cred că este o luptă care poate fi câștigată pe termen lung – și va fi. Cred că, în adâncul sufletului, vrem s-o câștigăm. Rezistența emoțională, culturală și spirituală față de Mașină se desfășoară de secole, iar necesitatea rezistenței devine tot mai urgentă. Putem participa ieșind afară și rugându-ne sub clar de lună sau pur și simplu stând în iarbă și simțind cu adevărat ploaia. Putem căuta să fim mai degrabă rezonabili, decât raționali, și să facem distincție între inteligență și înțelepciune.

Odată ce încercați să vedeți lumea prin prisma emisferică a culturii, așa cum o definește McGilchrist, probabil veți descoperi că arată destul de diferit. Uitați-vă la lumea politiciii, de exemplu, și veți observa curând că atât „stângă”, cât și „dreapta” sunt, în termenii lui McGilchrist, ambele foarte mult de emisfera stângă. Comparați un zgârie-nori modern și o casuță veche; sau o icoană bizantină și un Picasso. Sau luați în considerare limbajul contemporan în comparație cu echivalentul său mai vechi: „natură” față de „biodiversitate”, „mame” față de „persoane care hrănesc la piept”, „oameni” față de „resurse umane”. Luați în considerare țările, religiile, poveștile, comunitățile sau familiile din punctul de vedere al emisferei drepte și din cel al emisferei stângi. Cum arată? Cum le simțiți? Ca pe niște rețele complexe și delicate de relații – sau ca pe niște mecanisme de deconstruit și reconstruit după bunul plac?

Încercarea de a trăi fără restul naturii, de a cuceri lumea, de a o raționaliza și a o reface de sus în jos și de jos în sus: asta a început aici, în „Occident”. Așa că iată un gând: alternativa trebuie să vină și de aici. Noi am început revoluția, așa că noi trebuie să începem restaurația. Înțelegem Mașina mai bine decât oricine, pentru că este în noi. Noi am desfăcut lumea. Acum va trebui s-o facem din nou.

Noi, occidentalii, trebuie să învățăm să *locuim* din nou. Trebuie să învățăm cum să trăim sănătoși pe pământurile noastre. Cum să scriem poezii și să ne plimbăm prin pădure și să ne iubim vecinii. Cum să ne facem timp măcar să-i observăm. Cum să ne intereseze părțile fără a le desface de întreg. Cum să ne amintim că Pământul este viu, și a fost întotdeauna, și că nicio „cultură” care uită asta nu poate să dureze sau să merite să dureze.

Dincolo de „Occident” s-ar putea să nu existe decât un alt mod de a vedea. Un mod mai vechi. Dincolo de Occident, am putea găsi Europa. S-ar putea să găsim Albionul. Am putea găsi cătunul Cockayne sau bancul de nisip Dogger Bank. S-ar putea să găsim mintea care a pictat pe pereții peșterilor. Am putea găsi vânători și râuri limpezi, țări și sfinți, spirite și biserici pictate. S-ar putea să găsim altare și trasee de pelerini, muzică populară și frică de mare. S-ar putea să ne regăsim pe noi înșine.

Am putea chiar să găsim un loc pe care să-l numim „acasă”?

Data viitoare, în eseul meu final din această serie, voi pune exact această întrebare.

Traducere după <https://paulkingsnorth.substack.com/p/the-west-must-die>
(<https://paulkingsnorth.substack.com/p/the-west-must-die>).

Publicat de CrossRoads

Lumea modernă înjosește. Înjosește cetatea; îl înjosește pe om. Înjosește iubirea; înjosește femeia; îl înjosește pe copil; înjosește națiunea (Ch. Peguy) [Vezi toate articolele lui CrossRoads](#)

[Blog la WordPress.com.](#) [Nu vinde și nu partaja informațiile mele cu caracter personal](#)